

VÝSTAVA SASKÁ RENESANCE

TÁŇA ŠIMKOVÁ

Obr. 2. Interiéru lodě kostela sv. Václava ve Valtířově. Foto: Martin Frouz, 2012.

Dne 31. května 2014 byla v atriu zámku v Krásném Březně v rámci programu k dětskému dni veřejnosti představena výstava „Nestaví-li dům Hospodin, nadarmo se namáhají stavitelé. Umění a sakrální architektura stylu tzv. saské renesance v severozápadních Čechách.“ Výstava, která byla pro odbornou veřejnost otevřena poprvé již 5. prosince 2013, shrnuje výsledky tříletého výzkumu katedry historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, který se zaměřil na výrazný architektonický proud severozápadního prostoru Čech, nazývaný historiky architektury a umění *saská renesance*.

Sledovaný umělecký a architektonický proud lze spojit především s obdobím 16. století, nicméně jeho počátky je nutné hledat již v pozdní gotice přelomu 15. a 16. století, kdy se ustanovovaly jeho charakteristické prvky a konstrukční principy. V důsledku toho postihuje období formování stylu zejména míšení dekorativních a architektonických prvků renesančního charakteru, které jsou transformovány především německou a francouzskou stavební tradicí, se stále ještě gotickými konstrukcemi a stavebními postupy. Uvedené převádění italizujících renesančních prvků v duchu domácích pozdně gotických

principů bylo na přelomu 15. a 16. století v prostoru dnešní střední Evropy zcela běžné, v případě saské renesance se však jedná o zanášení cizího stavebního výrazu do nedomácího prostředí. V severozápadních Čechách se tak dělo především v souvislosti s kolonizačními pohyby saské šlechty, která na tomto území působila již od středověku, nicméně v 16. století její aktivita v Krušných horách sílila jednak ve spojitosti s rozmachem těžby stříbra a dalších rud, ale především nákupem uvolněných panství v příhraničí. Výrazným specifickým nově příchozí šlechty bylo také její luterské vyznání výhradně flaciánského proudu, které se promítalo zejména do podoby vnitřní výzdoby a vybavení kostelů.

Nastavený trend architektonického vývoje pokračoval v průběhu 16. století vývojovou tendencí, kterou lze charakterizovat jako ustálení architektonického výrazu a následný posun k renesančním stavebním a konstrukčním principům, který vyvrcholil v závěru 16. století a na počátku 17. století, kdy lze říci, že z hlediska architektury došlo k naprostému obrácení charakteru stylu ve srovnání s jeho počátky. Pomocí renesančních prvků a konstrukčních principů se docílovalo „gotického“ výrazu staveb až do té míry, že lze v jistém slova

Obr. 1. Plakát k zahájení výstavy a doprovodného semináře.
Autoři: Táňa Šímková a Barbora Větrovská, 2013.

smyslu hovořit o určité formě „historismu“. Specifičnost stylu je o to zajímavější, že jeho projevy a vývoj v prostoru severozápadních Čech končí odchodem většiny představitelů saské šlechty v důsledku jejího protestantského vyznání ve 30. letech 17. století.

Vzhledem k šíři tématu a počtu objektů, které lze do tohoto proudu zařadit, byl výzkum a následná výstava zaměřen na sakrální okruh staveb, z nichž bylo dokumentaci a rozboru podrobena šest staveb s datací výstavby v rozmezí od 80. let 15. století do počátku 17. století tak, aby pokud možno došlo k nastínění vývojových fází stylu.